

УДК 371.13:371.3:82

DOI: 10.32342/2522-4115-2020-2-20-33

О.М. ЧАЙКА,

кандидат педагогічних наук,

*старший викладач кафедри іноземних мов та методики викладання
Глухівського національного педагогічного університету*

М.О. КУШНЕРЬОВА,

кандидат філологічних наук,

*старший викладач кафедри іноземних мов та методики викладання
Глухівського національного педагогічного університету*

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У МЕТОДИЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

У статті обґрунтовано актуальність використання інноваційних педагогічних технологій у вищому закладі освіти. Розкрито зміст понять «педагогічна технологія», «комп'ютерні технології», «методична компетентність». Подано загальну характеристику інноваційних педагогічних технологій навчання, що використовуються у вищих закладах освіти й ефективно впливають на формування методичної компетентності: структурно-логічні, інтеграційні, ігрові, комп'ютерні, інтерактивні, тренінгові технології. Зазначені інноваційні технології визначено за типом організації та управління пізнавальною діяльністю студентів. Встановлено зв'язок інноваційних педагогічних технологій з особистісно-діяльнісним і компетентнісним підходами в навчанні. Детально проаналізовано специфіку й з'ясовано переваги впровадження комп'ютерних технологій у процес методичної підготовки майбутнього вчителя-словесника. Наведено приклади ефективних видів педагогічної діяльності студентів, де засобом навчання виступають комп'ютерні технології: робота з інформаційними інтернет-ресурсами, ознайомлення із сайтами вчителів зарубіжної літератури, блогами й форумами для професійного спілкування, вивчення методичної інтернет-скарбниці педагога, перегляд дистанційних майстер-класів учителів-словесників, виконання навчальних проєктів. Подано критерії оцінювання вчительських майстер-класів. Визначено основні типи проєктів. Запропоновано структуру виконання проєкту (підготовчий, пошуково-дослідний, презентаційно-оформлювальний і заключний етапи). Зроблено висновки щодо доцільності підкріплення комп'ютерних технологій дискусіями, моніторингом, спостереженням, зворотним зв'язком тощо.

Ключові слова: вищі заклади освіти, інноваційні педагогічні технології, комп'ютерні технології, Інтернет, форми, методи, прийоми, види навчальної діяльності, методична компетентність, освітній процес.

В статье обоснована актуальность использования инновационных педагогических технологий в высшем учебном заведении. Раскрыто содержание понятий «педагогическая технология», «компьютерные технологии», «методическая компетентность». Представлена общая характеристика инновационных педагогических технологий обучения, которые используются в высших учебных заведениях и эффективно влияют на формирование методической компетентности: структурно-логические, интеграционные, игровые, компьютерные, интерактивные, тренинговые технологии. Указанные инновационные технологии определены по типу организации и управления познавательной деятельностью студентов. Установлена связь инновационных педагогических технологий с личностно-деятельным и компетентностным подходами в обучении. Подробно проанализирована специфика и определены преимущества внедрения компьютерных технологий в процесс методи-

ческой подготовки будущего учителя-словесника. Приведены примеры эффективных видов педагогической деятельности студентов, где средством обучения выступают компьютерные технологии: работа с информационными интернет-ресурсами; ознакомление с сайтами учителей зарубежной литературы, блогами и форумами для профессионального общения; изучение методической интернет-копилки педагога; просмотр дистанционных мастер-классов учителей-словесников; выполнение учебных проектов. Подано критерии оценки учительских мастер-классов. Определены основные типы проектов. Предложена структура выполнения проекта (подготовительный, поисково-исследовательский, презентационно-оформительский и заключительный этапы). Сделаны выводы о целесообразности подкрепления компьютерных технологий дискуссиями, мониторингом, наблюдением, обратной связью и т. п.

Ключевые слова: высшие учебные заведения, инновационные педагогические технологии, компьютерные технологии, Интернет, формы, методы, приемы, виды учебной деятельности, методическая компетентность, образовательный процесс.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Проблема впровадження в сучасну освітню систему інноваційних педагогічних технологій не втрачає своєї актуальності через постійне зростання вимог до випускників вищих закладів освіти, що базуються на цілеспрямованому формуванні ключових і предметних компетентностей, які включають в себе практичні вміння, навички й готовність їх реалізовувати.

Багаторічна практика свідчить, що навчання за допомогою традиційних технологій не дозволяє розвинути ключові, базові компетентності з конкретної навчальної дисципліни. Тому потрібна рішуча перебудова освітнього процесу. На думку О. Грищенко, «майбутнє – за системою навчання, що вкладалася б у схему учень – технологія – вчитель, за якої вчитель виступає в ролі педагога-методиста, технолога, а учень стає активним учасником процесу навчання» [1, с. 107]. З огляду на це виникає потреба в перегляді підходів до методичної підготовки майбутнього вчителя, зокрема вчителя-словесника.

Сьогодні, безперечно, важливим є перехід до продуктивної освіти, орієнтованої на розвиток особистості студента, його мотиваційної сфери, критичного мислення та творчої самостійності за допомогою інноваційних педагогічних технологій, тому що вони розвивають ключові компетентності та метакомпетентності студента, формують необхідні професійні здібності, створюють передумови для психологічної готовності майбутнього вчителя впроваджувати на практиці набуті вміння й навички.

Разом з тим, як показує реальний стан досліджуваної проблеми, інноваційні педагогічні технології не набули інтенсивного поширення у вищих педагогічних закладах освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поняття «педагогічна технологія» було введено англійським педагогом Джеймсом Саллі, осмислено в працях вітчизняних і зарубіжних учених – В. Безпалька, І. Дичківської, М. Кларіна, О. Козлової, Л. Лук'янової, Л. Пироженко, Л. Подимової, О. Пометун, С. Сисоєвої, В. Сластьоніна, В. Шулдика та ін. Учені однак не дійшли до висновку, що сутність педагогічної технології полягає в конструюванні або ж проектуванні всіх етапів освітнього процесу з урахуванням і деталізацією інструментальних та методичних аспектів професійної діяльності педагога. Суттєву особливість педагогічної технології В. Шулдик вбачає в тому, «що довільним діям вона протиставляє жорсткі алгоритмічні приписи, систему логічно вмотивованих дій, послідовний перехід від елемента до елемента» [5, с. 29]. Створення та впровадження сучасних педагогічних технологій, як стверджує В. Сластьонін, пов'язане з необхідністю практичного втілення системно-діяльнісного підходу до професійної підготовки вчителя та реалізації особистісно-орієнтованого навчання [3]. Аналіз наукових праць дає підстави вважати, що педагогічна технологія спрямована на підвищення ефективності освітнього процесу з метою досягнення запланованих результатів у навчанні.

Проблема використання інноваційних технологій в освітньому процесі стала предметом наукових розвідок Г. Борецької, І. Зязюна, О. Ісаєвої, О. Кіяшка, М. Кларіна, Ж. Клименко, О. Куцевол, С. Ніколаєвої, О. Пехоти, В. Уліщенко, А. Фасолі, А. Хуторського та ін. Більшість цих досліджень стосуються загальноосвітньої школи, зокрема висвітлюють питання впровадження інноваційних технологій і методів навчання в контексті вивчення різних шкільних дисциплін. Окремі дослідження, присвячені підготовці майбутнього вчителя до використання педагогічних технологій (праці А. Вербицького, О. Дубасенюк, О. Грищенко,

І. Зязюна, С. Сисоєвої та ін.), містять здебільшого теоретичну інформацію, лише спорадично презентуючи практичні розробки.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Аналіз порушеної проблеми свідчить, що більшість наукових розвідок не містять практичних розробок або присвячені якійсь одній інноваційній технології. До того ж автори практичних розробок здебільшого не подають детального опису різних видів навчальної діяльності з реалізації тієї чи іншої інноваційної технології, що допомогло б учителю-початківцю усвідомити алгоритм дій щодо практичного їх використання. З огляду на зазначене назріла потреба в розширенні списку інноваційних технологій, які можна застосовувати в професійній підготовці майбутнього вчителя, та розкритті тих можливостей і перспектив упровадження в систему освіти інноваційних педагогічних технологій, які придатні для більшості фахових дисциплін.

Формулювання цілей статті. У цій статті зосередимося на особливостях використання інноваційних педагогічних технологій у процесі методичної підготовки майбутнього вчителя зарубіжної літератури, зважаючи на загальні закономірності навчального процесу у вищих педагогічних закладах освіти та спираючись на основи особистісного, діяльнісного й компетентісного підходів.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сьогодиншій освітній парадигмі вищої школи актуальною є проблема впровадження інноваційних педагогічних технологій у навчальний процес. Тому сучасний педагог має знати як теоретичні інноваційні підходи в системі освіти, так і практичні технології, які можна використовувати не тільки в навчальному процесі вищої школи, а й у професійній діяльності вчителя.

Практика свідчить, що в умовах реформування системи освіти й ставлення нових вимог до професійної підготовки вчителя-словесника принципово важливо вчити студентів не тільки педагогіки або методики викладання дисципліни, а й напружувати вміння співпрацювати, взаємодіяти, постійно вчитися, працювати в команді, колективно приймати рішення, швидко налагоджувати контакти й спілкуватися, уміти здійснювати презентацію і самопрезентацію, формувати імідж, швидко перебудовуватися у зв'язку з мінливими вимогами сучасного світу. Таким чином, мова йде про компетентісний підхід, який є важливим для сучасної дидактики та «передбачає аксіологічну, мотиваційну, рефлексивну, когнітивну, операційно-технологічну та інші складові результатів навчання, що відображають нарощення не лише знань, умінь, навичок, а й досвіду емоційно-ціннісного ставлення» [2, с. 14]. Компетентісний підхід змінює освітню роль студента – він стає активним учасником навчально-виховного процесу, самостійним суб'єктом навчання, який за допомогою індивідуальних зусиль не просто здобуває знання, а вміє застосовувати їх на практиці. Такий підхід дає змогу сформувати творчу й активну особистість, яка прагне до постійної самоосвіти, до нових вершин у різних видах діяльності.

У межах нашого дослідження ми звертаємо увагу, передусім, на методичну компетентність, основу якої становлять знання методологічних і теоретичних основ методики викладання зарубіжної літератури, змісту та специфіки вивчення предмета, уміти використовувати літературні й методичні знання в педагогічній діяльності, виконувати основні професійно-методичні дії. Визначальну роль у формуванні методичної компетентності майбутнього вчителя-словесника відіграє, на нашу думку, особистісно-діяльнісний підхід. Сутність такого підходу полягає в перетворенні студента з пасивного об'єкта на активний суб'єкт; у спрямованості всього процесу навчання на особистість, її цілі, завдання, настанови; у використанні особистого досвіду студента в навчальному процесі; у створенні позитивного мікроклімату на заняттях; у розвитку саморегуляції та самооцінки студентів.

Водночас компетентісний і особистісно-діяльнісний підходи сприяють адаптації інноваційних педагогічних технологій в освіті за рахунок їх активного впровадження в навчальний процес.

До інноваційних педагогічних технологій, які заслуговують на особливу увагу в процесі методичної підготовки майбутніх учителів зарубіжної літератури й ефективно впливають на формування методичної компетентності, належать технології, які ми визначаємо за типом організації та управління пізнавальною діяльністю студентів:

– *структурно-логічні технології навчання*, які передбачають поетапність у формулюванні дидактичних завдань, виборі шляхів їх розв'язання та обговоренні одержаних резуль-

татів. Найпоширенішими формами організації такої технології є *схеми-таблиці, логічні схеми, схеми-конспекти, схеми-малюнки, схеми-шифри*, а методичними прийомами – *«лінії часу», «діаграми Венна», «концепт-карти», «причинно-наслідкові ланцюжки», «сходинки до успіху», «схеми процесів», «асоціативне гроно» тощо;*

– *інтеграційні технології*, які забезпечують інтеграцію різнопредметних і різномислетьких знань і вмінь або різних видів діяльності в єдину дидактичну систему на рівні інтегрованих курсів, модулів, тем, окремих навчальних проблем. Яскравим прикладом можуть бути *арт-технології: музикотерапія, бібліотерапія, відеотерапія, драмотерапія, ігротерапія тощо;*

– *ігрові технології*, які спрямовані на ігрову (інноваційно-імітаційну) форму взаємодії педагога й студентів, що активізує пізнавальні можливості здобувачів освіти, повною мірою проявляє їхні здібності, пробуджує інтерес і стимулює розумову діяльність. У педагогічному процесі використовують такі різновиди цієї технології: *ділові, театралізовані, рольові, комп'ютерні ігри, імітаційні вправи, ігрове проектування тощо;*

– *комп'ютерні або новітні інформаційні технології*, які передбачають застосування всього розмаїття сучасних засобів обробки інформації, а також електронно-обчислювальних машин з усім периферійним обладнанням (принтери, пристрої для редагування й відтворення графічної та звукової інформації). Реалізуються за допомогою *інформаційних, тренінгових, розвивальних, контролюючих* та інших видів навчальних програм;

– *діалогові або інтерактивні технології*, які реалізуються в комунікативному середовищі, пов'язані з розширенням простору співпраці та співтворчості на рівні суб'єкт-суб'єктних відношень: «студент – викладач», «студент – студент», «викладач – автор», «студент – автор» тощо. До ефективних організаційних форм такої технології належать *групові, парні й фронтальні*, а до найпоширеніших методичних прийомів – *«коло ідей», «синтез думок», «мозковий штурм», «мікрофон», «пошук скарбів», «займи позицію», «прес-метод», «інтелектуальна карусель», «незакінчене речення», «мозаїка думок», «лекція-візуалізація», «лекція вдвох», дискусія тощо.*

– *тренінгові технології*, які передбачають систему діяльності, спрямовану на відпрацювання певного алгоритму дій і способів розв'язання типових завдань в освітньому процесі. Такі технології реалізуються у формі *тестування, психологічного тренінгу інтелектуального розвитку, розв'язання тренувальних вправ*, а також часто поєднують дискусійні й ігрові форми: *комунікативні тренінги, колективне розв'язання творчих завдань, роботу в парах тощо.*

З огляду на стрімку комп'ютеризацію навчального процесу зупинимося більш детально на *комп'ютерних технологіях*. Такий вибір обумовлюється декількома причинами. По-перше, комп'ютерні технології широко використовуються в практичній роботі вчителів, тому виникає необхідність у формуванні в майбутніх словесників навичок, пов'язаних з використанням інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховному процесі. По-друге, останнім часом активно розробляються та впроваджуються в процес професійної підготовки майбутніх учителів нові інформаційні технології.

У науковій літературі під комп'ютерними технологіями навчання розуміють «сукупність методів і технічних засобів збору, організації, збереження, опрацювання, передавання й подання інформації, що розширює знання людей і розвиває їхні можливості щодо керування технічними й соціальними проблемами» [5, с. 211]. Дослідженням специфіки й перспектив використання комп'ютерних технологій в освітньому процесі займалися Є. Іванова, С. Пейперту, Є. Полат, І. Роберт, В. Шулдик та ін.; педагогічні основи та методичну систему підготовки вчителя до впровадження нових інформаційних технологій у навчально-виховному процесі обґрунтували М. Жалдак, Ю. Машбиць, О. Пехота, О. Царенко та ін.

Вочевидь, серед усіх технологій навчання комп'ютерні здійснюють один із найсуттєвіших впливів на освітній процес. Вони дозволяють студентові створити свій власний предметний мікросвіт, модифікувати його й просуватися в пізнавальній діяльності через ланцюг власних пошуків, досліджень і відкриттів. Суттєвий прогрес у розвитку персональних комп'ютерів і комп'ютерних технологій приводить до змін і в самому процесі фахової підготовки студентів.

Зміст навчальної інформації в Інтернеті виступає не тільки помічником у педагогічному процесі, надаючи матеріали та сприяючи реалізації інноваційних методичних прийомів, а й своєрідним інструктором і частково педагогом. Викладання з використанням Інтернету дозволяє здійснити обґрунтований вибір найкращого варіанта навчання з точки зору раціональності часових затрат. Результатом використання Інтернету є також створення творчої атмосфери спілкування, досягнення автоматизму в навчанні, що приводить до активізації та інтенсифікації освітнього процесу, а це водночас дозволяє розвивати й розробляти нові методичні прийоми [6].

Так, значний навчальний потенціал та високу практичну результативність на підготовчому етапі до лабораторних і практичних занять з курсу «Методика викладання світової літератури» надасть робота з такими *інформаційними інтернет-ресурсами*:

- Бібліотека світової літератури (оригінали та переклади): <http://www.ae-lib.org.ua/>;
- Літературна Інтернет-бібліотека школяра: <http://litbook.by.ru.>;
- Електронна бібліотека «Джерело»: <http://ukrlib.com>;
- Бібліотека Українського центру: <http://ukrcenter.com>;
- Антична література: <http://pergam.chat.com> та ін.

Опрацювання студентами подібних джерел дозволяє творчо використовувати художні твори зарубіжних майстрів слова як в україномовних перекладах, так і мовою оригіналу, біографічні відомості про письменників, літературно-критичні матеріали, відомості з певних літературних епох, напрямів, теорії літератури під час моделювання планів-конспектів уроків чи їх фрагментів. Така робота сприяє відпрацюванню та вдосконаленню методичних умінь і навичок студентів, зміцненню їхньої літературної та загальногуманітарної підготовки, розвитку в них пізнавальних інтересів, аналітичних і навчально-дослідницьких умінь, творчого ставлення до справи; дає змогу зекономити час у пошуку необхідної інформації та проявити творчу самостійність під час виконання випереджальних практичних завдань.

Перспективним середовищем для професійного навчання студентів-філологів є *сайти вчителів зарубіжної літератури*. На лабораторних і практичних заняттях вони можуть ознайомлюватися з матеріалами окремих учительських сайтів з метою вивчення, аналізу й використання передового педагогічного досвіду вчителів зарубіжної літератури. Вивчаючи *методичну інтернет-скарбничку педагога* з авторськими уроками, аудіо-, фото- та відеоматеріалами до них, із тестовими завданнями, творчими роботами учнів, мультимедійними презентаціями, майбутні словесники мають можливість долучитися до колективного обговорення й індивідуального аналізу розроблених учителями-предметниками навчально-методичних матеріалів. Така робота допомагає вибудувати індивідуальну траєкторію професійного розвитку, мотивує на самоосвітню діяльність, професійне зростання й підвищення рівня педагогічної майстерності.

Завдяки Всесвітній мережі стають можливими нові цікаві форми індивідуальної, групової роботи та роботи в парах. Так, можна залучити студентів-філологів до мережевої взаємодії на основі *ознайомлення з блогами й форумами для професійного спілкування*. На початковому етапі важливо вивчити найактуальніші професійні проблеми, які активно обговорюються в чатах педагогічних співтовариств. У подальшому можна запропонувати долучитися до обговорення цих же питань як в аудиторії, так і в груповому листуванні в режимі реального часу. Такий вид діяльності на практичних заняттях забезпечує справжній професійний діалог у новій формі, сприяє формуванню творчої самостійності, креативності, критичності мислення й активності майбутніх словесників.

Також мережеві співтовариства пропонують не лише нові форми комунікації, а й віртуальні педагогічні майстерні та майстер-класи. З метою професійного розвитку та вдосконалення рівня інформаційно-комунікаційної компетентності студентам можна запропонувати переглянути *дистанційні майстер-класи вчителів зарубіжної літератури* з подальшим їх обговоренням та аналізом. Серед *основних критеріїв оцінки вчительських майстер-класів* варто виділити такі:

- актуальність змісту уроку, його відповідність темі, меті й завданням;
- рівень володіння вчителем прийомами активізації пізнавальної діяльності учнів;
- розмаїття методів, прийомів видів і форм навчальної діяльності на уроці;

– продуктивність і рівень співпраці й співтворчості вчителя з учнями на уроці, учнів між собою;

- ступінь виховного впливу уроку;
- результативність уроку, її відповідність поставленій меті й завданням тощо.

Вагому роль з точки зору методичної підготовки майбутніх словесників відіграють *навчальні проекти*, зокрема *дослідницькі, творчі, ігрові та інформаційні*, що виконуються з використанням комп'ютерних технологій. Технологія проектування базована на вирішенні конкретної проблеми і передбачає інтегрування знань [4]. Реалізація проекту проходить у кілька етапів:

1. Підготовчий етап:

- вибір теми і її конкретизація (уточнення різновиду проекту);
- визначення мети, постановка головних завдань;
- формування проектних груп, розподіл обов'язків чи ролей;
- проведення інструктажу щодо виконання проектної роботи;
- розробка методичних рекомендацій і видача їх учасникам проектних груп;
- визначення джерел інформації;
- планування способів накопичення й аналізу інформації;
- установа форми захисту навчального проекту;
- ознайомлення студентів з критеріями оцінки проекту.

2. Пошуково-дослідницький етап:

- планування діяльності з розв'язання завдань проекту;
- проведення пошукової роботи, систематизація матеріалів (результатів) відповідно до мети й різновиду проекту;

- підбір наочних посібників;

- проведення консультацій;

- проміжні звіти студентів, обговорення альтернатив, які виникли в ході виконання проекту.

3. Презентаційно-оформлювальний етап:

- попереднє слухання проекту;
- доопрацювання проекту з урахуванням зауважень і пропозицій;
- підготовка проекту до захисту;
- оформлення аудиторії;
- виготовлення стендової інформації про проект.

4. Заключний етап:

- захист проекту;
- підбиття підсумків;
- аналіз виконаної роботи, оцінювання.

Так, студентам можна запропонувати проектне завдання: «*Створення власного буктрейлера*». Буктрейлер – це невеличкий відеоролик ілюстративно-інформаційного характеру, своєрідна реклама книги. Тому майбутнім словесникам необхідно включитися в активний пошук ілюстрацій, фото й відеоматеріалів для відеоролика, плідно попрацювати над добіркою цитат з рекламаних художніх творів, над вибором музики. На допомогу студентам можна розробити методичні рекомендації у формі запитань. Відповідаючи на них, вони отримають своєрідний інструктаж щодо важливих моментів, які обов'язково необхідно враховувати під час створення буктрейлера. Для прикладу наведемо їх:

- Яка художня книга є вашою улюбленою? Чому б ви порекомендували її прочитати?
- На що б ви хотіли звернути особливу увагу потенційного читача рекламованої вами книги?
- Чим збирається його зацікавити, які емоції викликати, як залучити до читання?
- Які ілюстрації або фрагменти з відеофільмів суголосні ідеї художнього твору?
- Чи відповідає музичний супровід дібраній вами інформації та ілюстраціям? Чи пробуджує він уяву реципієнта?

- Яким чином у відеоролику буде презентовано текст? Можливо, він буде з'являтися на слайдах або ж у вигляді субтитрів, або ж як аудіозапис замість музики? Подумайте.

Робота студентів над виготовленням власних буктрейлерів і введенням їх в урок заручбіжної літератури дасть можливість створити атмосферу партнерства на занятті, творчого розв'язання низки методичних питань, самостійної пізнавальної діяльності.

Ще один цікавий різновид проектного завдання можна запропонувати на основі техніки скрапбукінг: «*Можливості скрапбукінгу на уроці зарубіжної літератури*». Скрапбукінг – це вид прикладного мистецтва, що характеризується виготовленням і оформленням листівок, альбомів, блокнотів та інших виробів за допомогою паперу, різних декоративних елементів або ж smart-малюнків.

Мета запропонованих видів навчальної діяльності – наближення студентів до майбутньої професії, вироблення творчого ставлення до обраного фаху. Водночас такі практичні завдання сприяють формуванню у майбутніх словесників необхідних професійно-методичних умінь і навичок, прищеплюють прагнення до саморозвитку та самоосвіти.

Висновки з цього дослідження та перспективи подальших розвідок. Такий підхід у формуванні методичної компетентності майбутніх учителів зарубіжної літератури, де засобом навчання виступають комп'ютерні технології, дає можливість суб'єктам освітнього процесу перейти від пасивного споглядання й засвоєння інформації до активної пізнавальної, дослідницько-пошукової та творчої діяльності. Проте доцільно підкріплювати комп'ютерні технології дискусіями, моніторингом, спостереженням, зворотним зв'язком, щоб інтегрувати всю сукупність теоретичних і практичних компонентів у єдину методичну систему.

Безперечно, ця стаття не вичерпує всіх аспектів порушеної проблеми використання інноваційних педагогічних технологій у методичній підготовці майбутніх учителів-словесників. Подальшого детального аналізу потребують інтеграційні, структурно-логічні та тренінгові технології навчання.

Список використаної літератури

1. Грищенко О. Інноваційні педагогічні технології у підготовці майбутнього вчителя. *Розвиток педагогічної майстерності викладача в умовах неперервної освіти*: монографія / за ред. М.М. Солдатенка, О.М. Семеног. Глухів: РВВ ГДПУ, 2008. 284 с.
2. Лозова В.І. Стратегічні питання сучасної дидактики. *Шлях освіти*. 2003. № 8. С. 11–16.
3. Сластенин В.А., Исаев И.Ф., Мищенко А.И., Шиянов Е.Н. Педагогика: учеб. пособ. для студ. пед. учеб. завед. / под ред. В.А. Сластенина. Москва: Школьная Пресса, 2002. 512 с.
4. Сторожук С.Д. Проектні технології у навчанні письма студентів-філологів: суть та особливості використання у навчальному процесі. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія»*. 2016. № 2 (12). С. 367–373. Режим доступу: <https://pedpsy.duan.edu.ua/images/PDF/2016/2/62.pdf>. (останнє звернення 11.11.2020).
5. Шулдик В. І. Технологічний підхід при викладанні природознавчих дисциплін у педвузі: навч.-метод. посібник. Умань: ПП Жовтий, 2012. 310 с.
6. Zvarych I.M., Lavrychenko N.M., Zaitseva N.H., Chaika O.M., Skorobahata O.M. Potential of the Use of Social Networks in Teaching a Foreign Language in Higher Educational Institutions. *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research*. 2020. Vol. 19. No. 5. P. 260–275. Available at: <https://www.ijlter.org/index.php/ijlter/article/view/2177> (останнє звернення 11.11.2020). doi: <https://doi.org/10.26803/ijlter.19.5.16>